

**ŠIAULIŲ MIESTO IKIMOKYKLINIŲ UGDYMO
ĮSTAIGŲ VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS
PATIKRINIMŲ DUOMENŲ ANALIZĖ 2012 M.**

Šiauliai, 2012

Vienas svarbiausių vaiko sveikatos raidos tarpinių yra vaikystė. Tuo laikotarpiu suformuotos vaiko elgsenos ir gyvenenos nuostatos turi labai didelės reikšmės vėlesnei gyvenimo kokybei.

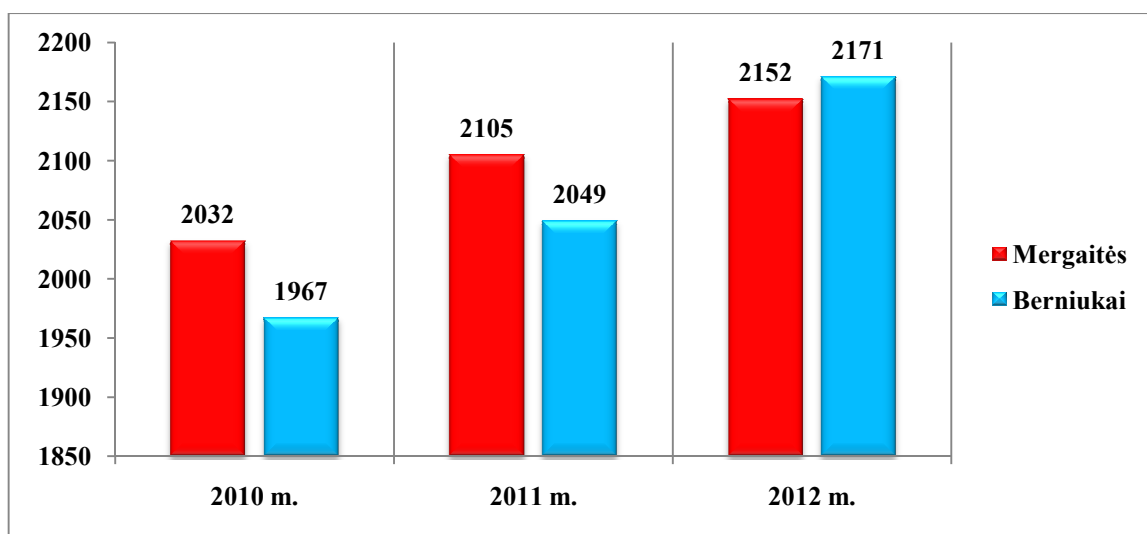
Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ ir Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai”, priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas Vaiko sveikatos pažymėjimas (forma Nr.027-1/a). Remiantis šiuo pažymėjimų duomenimis, atliekama ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikų sveikatos stebėseną ir analizė. Yra labai svarbu, kad sveikatą patikrintų visi ugdytiniai, nes neturėdami informacijos apie vaiko sveikatą, ikimokyklinės ugdymo įstaigos pedagogai ir visuomenės sveikatos specialistai negali užtikrinti, kad ugdymo proceso metu nebus pakenkta vaiko sveikatai.

Šiaulių miesto ikimokyklinių ugdymo įstaigų visų vaikų sveikata buvo profilaktiškai patikrinta tiek 2010 m., tiek 2011 m., taip pat ir 2012 m.

2010 m. bendras vaikų skaičius buvo 3 999, (2 032 mergaitės ir 1 967 berniukai).

2011 m. vaikų skaičius padidėjo ir buvo 4 154, (2 105 mergaitės ir 2 049 berniukai).

2012 m. bendras vaikų skaičius siekė 4 232, (2 152 mergaitės ir 2 171 berniukas) (žr. 1 pav.).

1 pav. Mergaičių ir berniukų skaičius ikimokyklinėse ugdymo įstaigose 2010-2012 m. (abs. sk.)

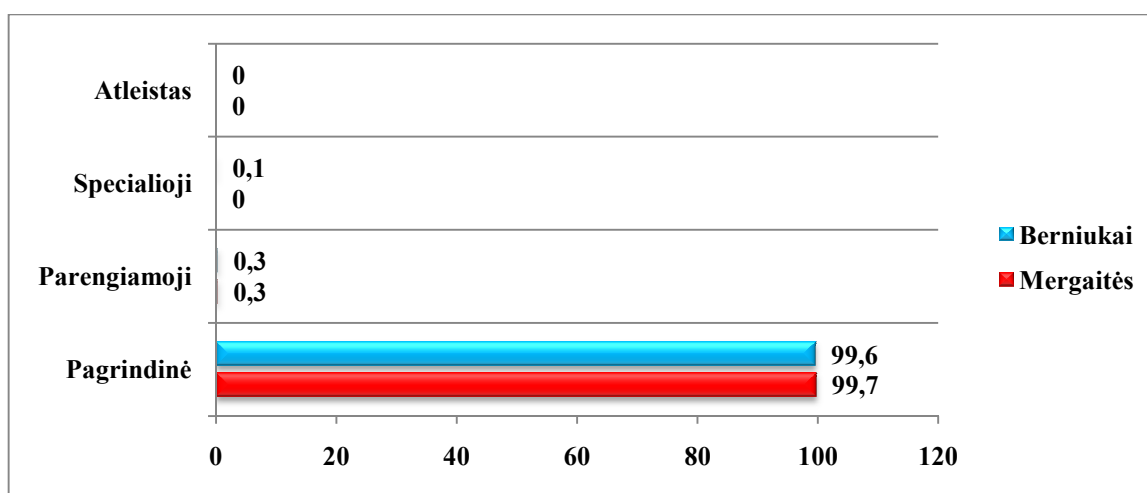
Vaikų pasiskirstymas kūno kultūros grupėse

Pastaruoju metu visame pasaulyje pastebimas mažėjantis vaikų fizinis aktyvumas.

Kūno kultūra ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje – svarbi bendrojo ir fizinio ugdymo proceso dalis ir vaikų sveikatos stiprinimo, taisyklingos raidos priemonė.

Vaikams, kurių sveikata silpnesnė, dar labiau nei sveikiesiems, svarbus įvairių kūno kultūros priemonių, atitinkančių jų sveikatos lygį, teigiamas poveikis.

Šiaulių ikimokyklinių ugdymo įstaigų 2012 m. vaikų sveikatos būklės analizė parodė, kad į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirtos 2 146 (99,7 proc.) mergaitės ir 2 162 (99,6 proc.) berniukai; 6 (0,3 proc.) mergaitės ir 7 (0,3 proc.) berniukų - į parengiamąją grupę; nė viena mergaitė ir 2 berniukai (0,1 proc.) - į specialiąją grupę. Nei vienas vaikas nebuvo atleistas nuo kūno kultūros pamokų (žr. 2 pav.).

2 pav. Berniukų ir mergaičių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse 2012 m. (proc.)

Analizės duomenys parodė, kad visos priešmokyklinės ugdymo grupės mergaitės 352 (100 proc.) ir 1 366 (99,7 proc.) darželio grupės berniukai priskirti į pagrindinę kūno kultūros grupę. Daugiausiai darželio grupės vaikų 9 (0,3 proc.) buvo priskirti į parengiamąją grupę (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Vaikų pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Viso		Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Pagrindinė	2 146 (99,7)	2 162 (99,6)	389 (99,7)	413 (99,3)	1 405 (99,6)	1 366 (99,7)	352 (100)	383 (99,5)
Parengiamoji	6 (0,3)	7 (0,3)	1 (0,3)	2 (0,5)	5 (0,4)	4 (0,3)	0	1 (0,3)
Specialioji	0	2 (0,1)	0	1 (0,2)	0	0	0	1 (0,3)
Atleisti	0	0	0	0	0	0	0	0

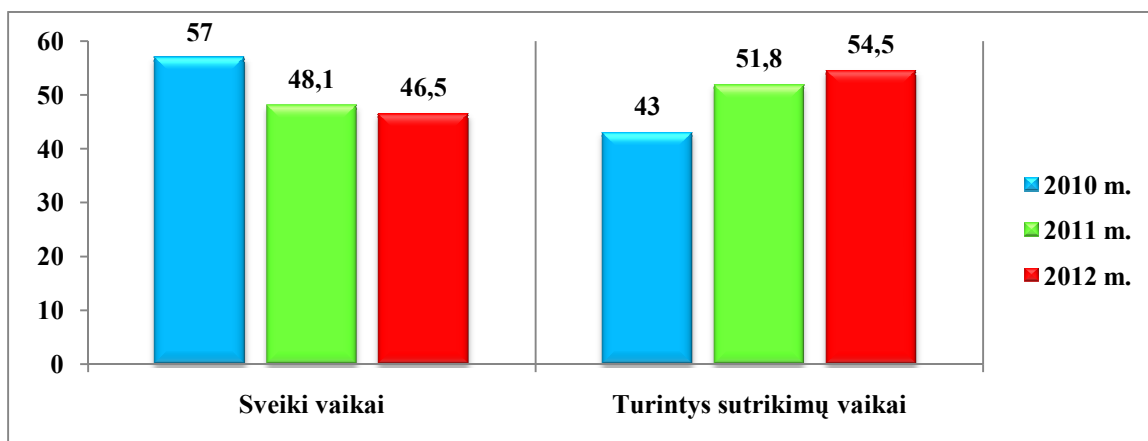
Profilaktiškai patikrintų vaikų sergamumas

Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos vaikų, o daugėja turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis. Įvairių ligų rizikos veiksniai nustatomi vis jaunesnio amžiaus vaikams.

Iš 3 999 2010 m. profilaktiškai patikrintų Šiaulių miesto ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikų 1 718 (43 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų, 2 281 (57 proc.) buvo sveiki.

2011 m. vaikų, turinčių sveikatos sutrikimų dalis padidėjo. Iš 4 154 patikrintų vaikų sutrikimų turėjo 2 153 (51,8 proc.), 2 001 (48,1 proc.) buvo sveiki.

2012 m. iš 4 232 patikrintų vaikų 1 969 (46,5 proc.) buvo sveiki, o 2 354 (54,5 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų (žr. 3 pav.).

3 pav. Sveikų ir turinčių sutrikimų vaikų pasiskirstymas 2010-2012 m. (proc.)

Statistiškai reikšmingai daugiau mergaičių (48,3 proc.) nei berniukų (42,8 proc.) yra sveikos. Lyginant pagal ugdymo grupes, daugiau darželio grupės mergaičių (46,3 proc.) nei berniukų (42,5 proc.) ir priešmokyklinės grupės mergaičių (52 proc.) nei berniukų (40,5 proc.) yra sveikos ($p < 0,05$) (žr. 2 lentelę).

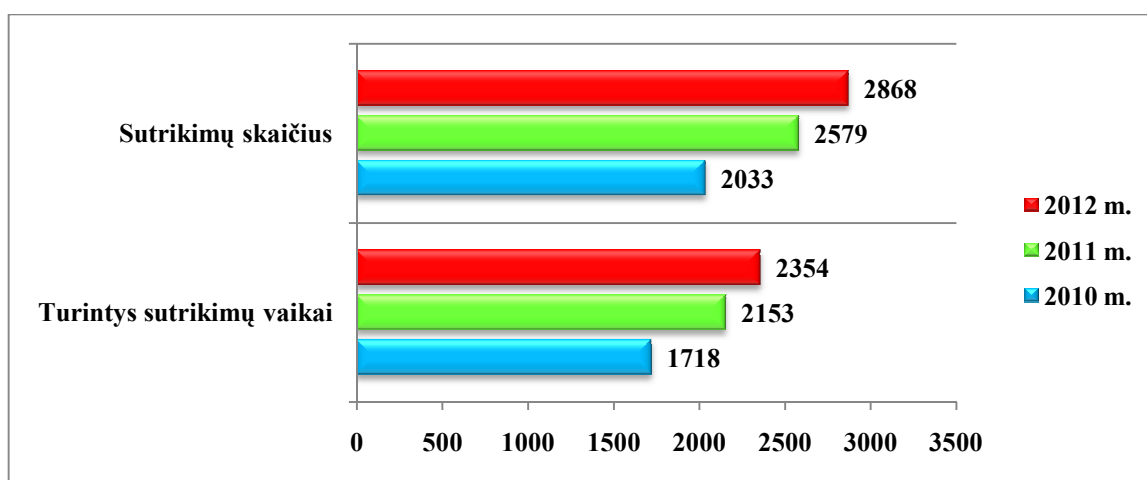
2 lentelė. Sveikų ir turinčių sutrikimų vaikų pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Sveiki vaikai	1 040	929	204	191	653	582	183	156
	(48,3)	(42,8)	(52,3)	(45,9)	(46,3)	(42,5)	(52,0)	(40,5)
Turintys sutrikimų vaikai	1 112	1 242	186	225	757	788	169	229
	(51,7)	(57,2)	(47,7)	(54,1)	(53,7)	(57,5)	(48,0)	(59,5)

2010 m. bendras vaikams nustatytas sutrikimų skaičius – 2 033. 806 sergančioms mergaitėms, teko 951 sveikatos sutrikimas, 912 berniukų – 1 082 sutrikimai.

2011 m. sutrikimų skaičius didėjo. Ikimokyklinių įstaigų ugdytiniams buvo nustatyti 2 579 sutrikimai. 1 049 sergančioms mergaitėms teko 1 246 sveikatos sutrikimai, 1 104 berniukams – 1 333 sutrikimai.

2012 m., profilaktiškai patikrinus sveikatą, vaikams nustatyti 2 868 sutrikimai. 1 112 sergančioms mergaitėms teko 1 295 sutrikimai, 1 242 berniukams – 1 573 sutrikimai. Tai rodo, kad kai kurie vaikai turėjo net po kelis sveikatos sutrikimus (žr. 4 pav.).

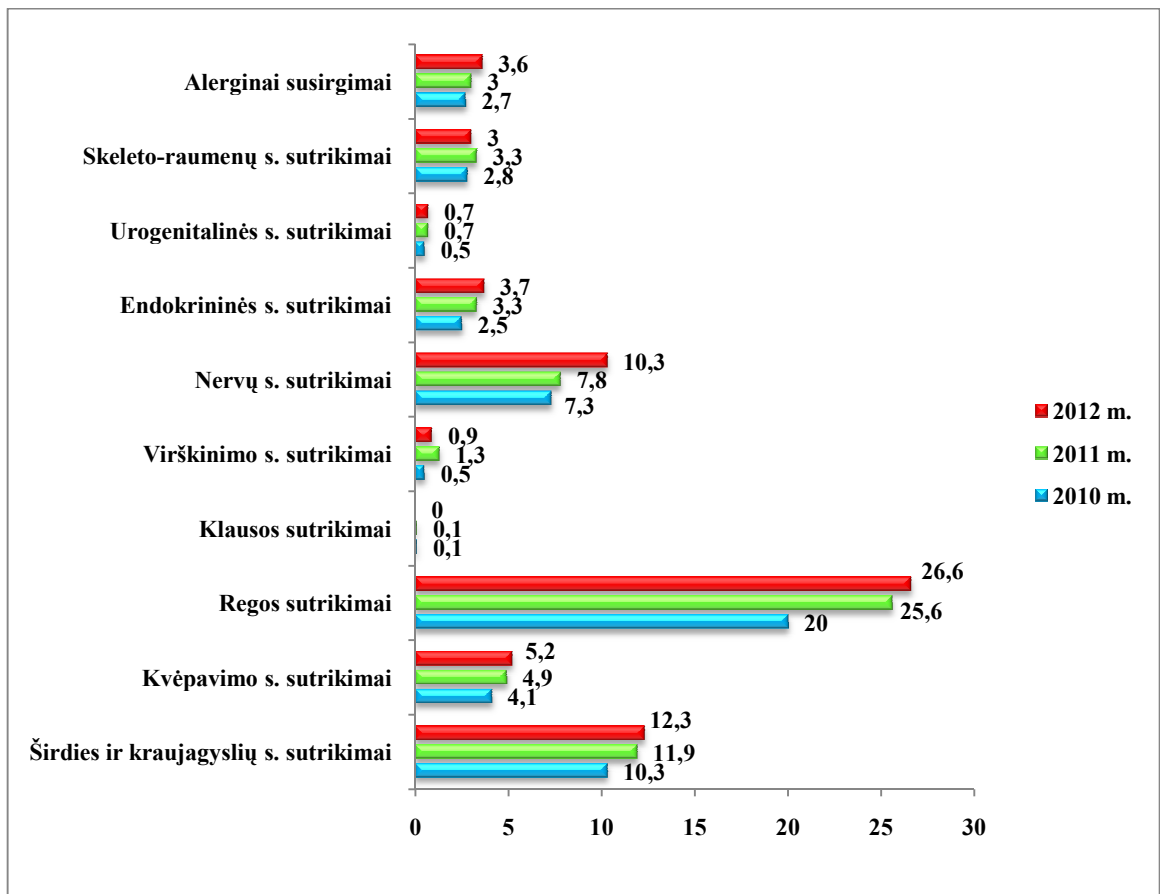

4 pav. Sergančių vaikų ir sutrikimų skaičius 2010-2012 m. (abs. sk.)

2010 m. Šiaulių ikimokyklinių ugdymo įstaigų kas penktam vaikui buvo nustatyta regos sutrikimas, kas dešimtam vaikui - širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas, kas keturioliktam vaikui - nervų sistemos sutrikimas. Mažiausiai buvo nustatyta urogenitalinės, virškinimo sistemos ir klausos sutrikimų.

2011 m. sutrikimų skaičius augo visose organizmo sistemose. Kaip ir 2010 m. vaikams daugiausiai buvo nustatyta regos, širdies ir kraujagyslių bei nervų sistemos sutrikimų. Mažiausiai buvo klausos bei urogenitalinės sistemos sutrikimų.

2012 m., kaip ir praėjusiais metais, daugiausiai buvo nustatyta regos, širdies ir kraujagyslių, nervų ir kvėpavimo sistemos sutrikimų. Nežymiai sumažėjo virškinimo, skeleto – raumenų sistemos sutrikimų, nebuvo nė vieno klausos sutrikimo (žr. 5 pav.).

5 pav. Visų profilaktiškai patikrintų vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją 2010–2012 m. (proc.)

Analizuojant susirgimus pagal ligų klasifikaciją, 2010 m. bronchinė astma sudarė net 75 proc. visų nustatytų kvėpavimo sistemos sutrikimų, mišrus raidos sutrikimas 98 proc. - nervų sistemos sutrikimų, plokščiapėdystė 40 proc. - skeleto–raumenų sistemos sutrikimų, antsvoris - 35 proc. endokrininės sistemos sutrikimų.

2011 m. buvo stebimi teigiami pokyčiai, - bronchinė astma sudarė tik 65 proc. visų nustatytų kvėpavimo sistemos sutrikimų, mišrus raidos sutrikimas - 54 proc. nervų sistemos sutrikimų, plokščiapėdystė - 40 proc. skeleto–raumenų sistemos sutrikimų, antsvoris - 35 proc. endokrininės sistemos sutrikimų

Patikrinus vaikų sveikatą profilaktiškai 2012 m. paaiškėjo, kad bronchinė astma sudarė 61,9 proc. visų nustatytų kvėpavimo sistemos sutrikimų, mišrus raidos sutrikimas - 44,7 proc. nervų sistemos sutrikimų, plokščiapėdystė - 44,7 proc. skeleto–raumenų sistemos sutrikimų, sumažėjęs svoris – 31,2 proc. endokrininės sistemos sutrikimų (3 lentelė).

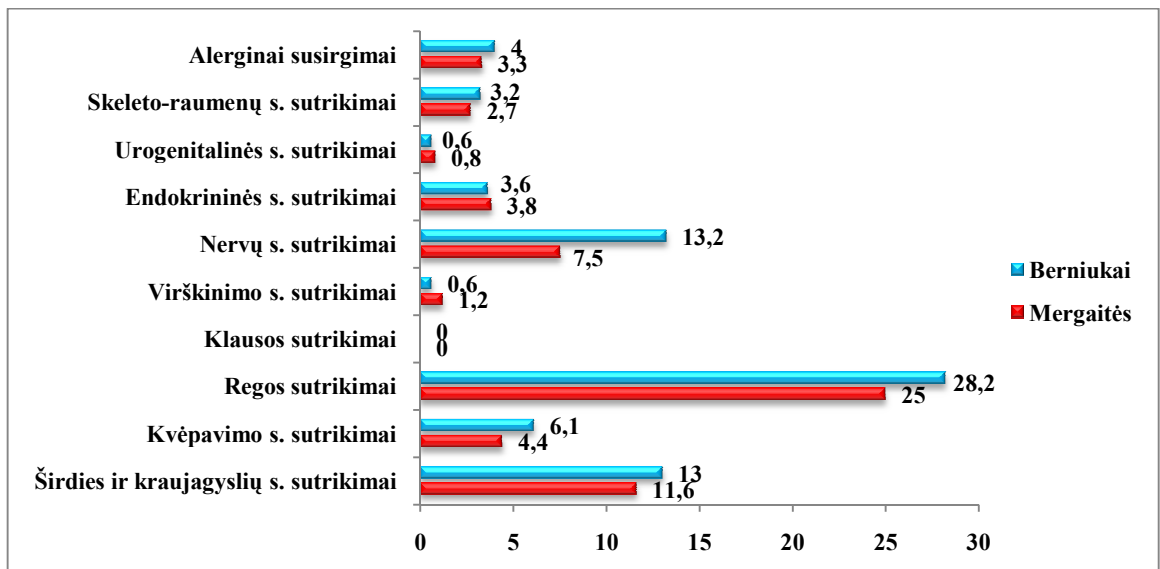
3 lentelė. Vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.		
Viso	1 295	1 573	213	279	876	994	206	300
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai	249	283	51	55	163	188	35	40
Kvėpavimo s. sutrikimai, iš jų:	94	132	7	18	71	82	16	32
<i>bronchinė astma</i>	56	84	4	9	41	54	11	21
<i>TBC</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Regos sutrikimai	537	612	98	127	366	363	73	122
Klausos sutrikimai	0	0	0	0	0	0	0	0
Virškinimo s. sutrikimai, iš jų:	26	13	0	1	18	9	8	3
<i>refliuksas</i>	15	8	0	0	10	5	5	3
Nervų s. sutrikimai, iš jų:	161	286	21	45	114	198	26	43
<i>epilepsija</i>	2	5	1	3	1	2	0	0
<i>mišrus raišos sutrikimas</i>	79	121	12	21	49	85	18	15
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai, iš jų:	82	78	17	9	52	49	13	20
<i>struma</i>	4	7	1	0	2	7	1	0
<i>cukrinis diabetas</i>	0	2	0	0	0	2	0	0
<i>antsvoris</i>	16	11	1	0	8	5	7	6
<i>sumažėjęs svoris</i>	28	22	8	4	18	12	2	6
Urogenitalinės s. sutrikimai	17	13	1	0	12	10	4	3
Skeleto-raumenų s. sutrikimai, iš jų:	58	70	6	8	34	43	18	19
<i>skoliozė</i>	2	3	0	0	0	1	2	2
<i>netaisyklinga laikysena</i>	12	13	0	4	8	3	4	6
<i>plokščiapėdystė</i>	22	33	3	1	15	26	4	6
Alerginiai susirgimai	71	86	12	16	46	52	13	18

Lyginant pagal lytį 2010 m., mergaitėms daugiau nustatyta regos bei endokrininės sistemos sutrikimų, berniukams – širdies ir kraujagyslių, nervų, kvėpavimo, skeleto – raumenų sistemos sutrikimų bei alerginių susirgimų.

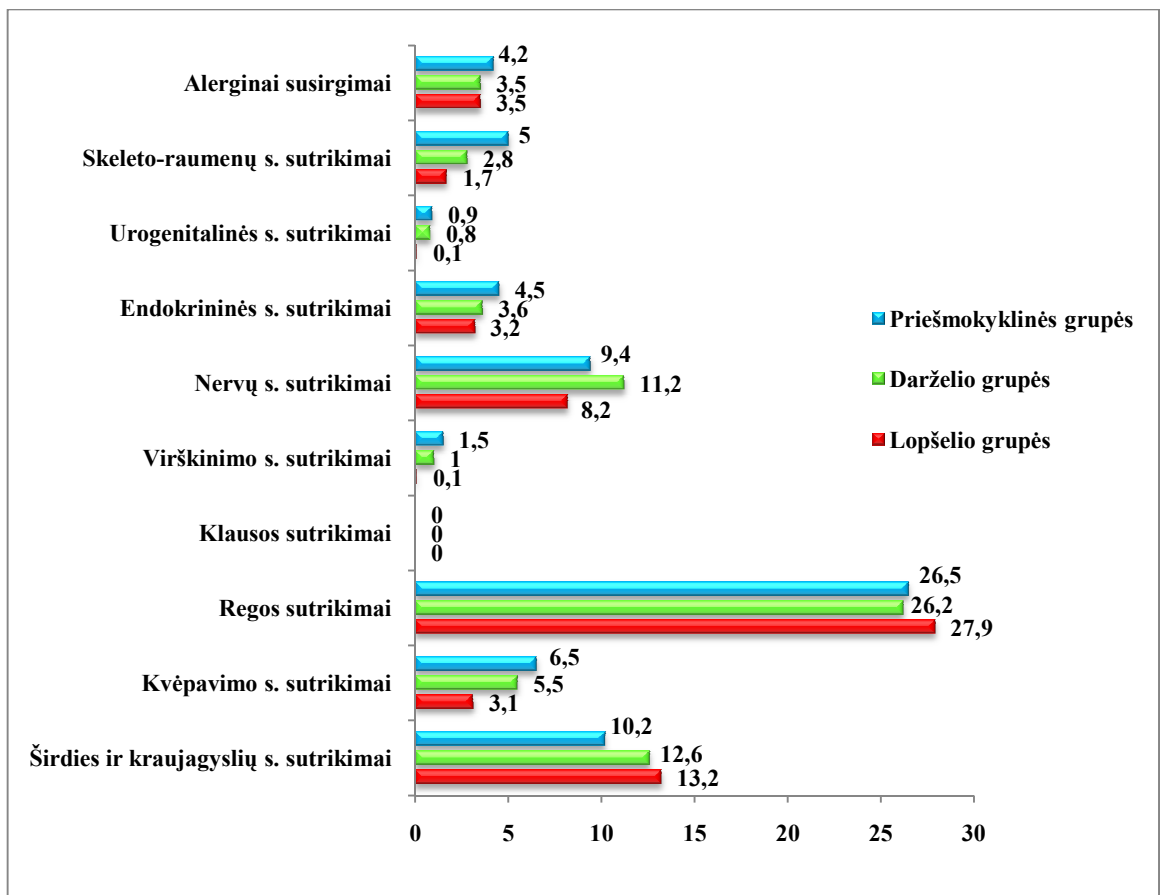
2011 m. berniukams sutrikimų skaičius išaugo visose organizmo sistemose, išskyrus endokrininę ir urogenitalinę sistemas bei klausos sutrikimus, mergaitėms taip pat nustatyta daugiau sutrikimų, išskyrus skeleto – raumenų sistemą ir klausos sutrikimus

2012 m. statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (28,2 proc.) nei mergaičių (25 proc.) turėjo regos sutrikimų, taip pat daugiau berniukų (13,2 proc.) nei mergaičių (7,5 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų bei daugiau berniukų (6,1 proc.) nei mergaičių (4,4 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų. Tuo tarpu daugiau mergaičių (1,2 proc.) nei berniukų (0,6 proc.) turėjo virškinimo sistemos sutrikimų ($p < 0,05$) (žr. 6 pav.).

6 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją (proc.)

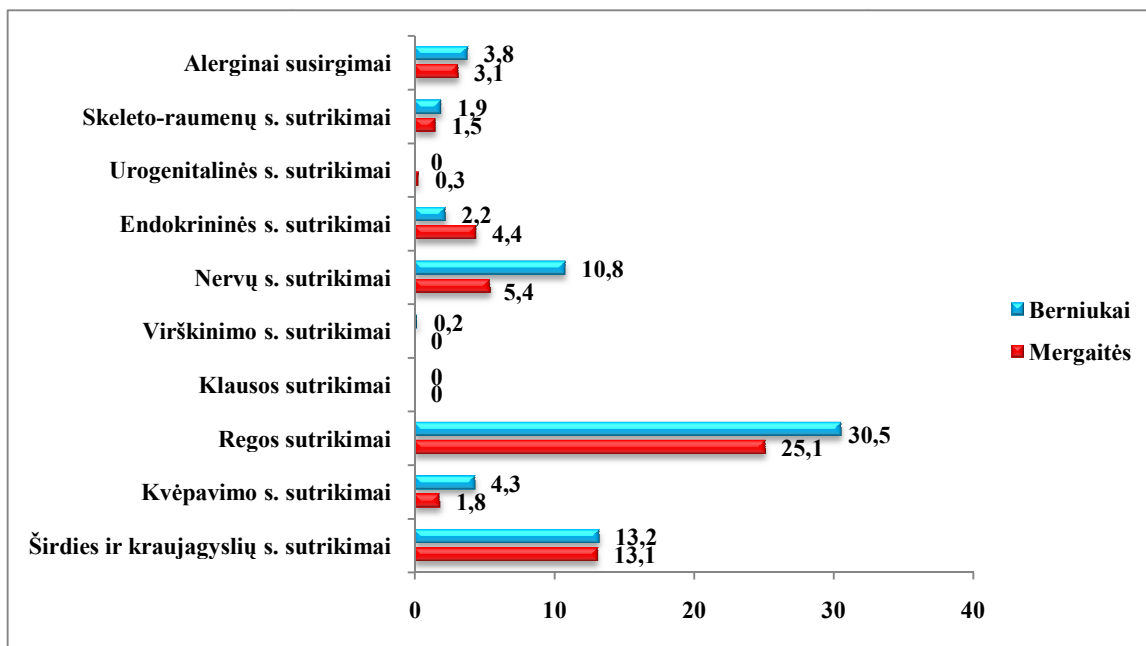
Lyginant pagal ugdymo grupes, lopšelio grupės vaikai daugiausia turėjo regos (27,9 proc.) ir širdies – kraujagyslių sistemos (13,2 proc.) sutrikimų, darželio grupės – regos (26,2 proc.), širdies – kraujagyslių sistemos (12,6 proc.) ir nervų (11,2 proc.) sistemos sutrikimų, priešmokyklinės grupės - regos (26,5 proc.), širdies – kraujagyslių sistemos (10,2 proc.), nervų (9,4 proc.), kvėpavimo sistemos (6,5 proc.) sutrikimų (žr. 7 pav.)

7 pav. Vaikų sergamumas, lyginant pagal ugdymo grupes (proc.)

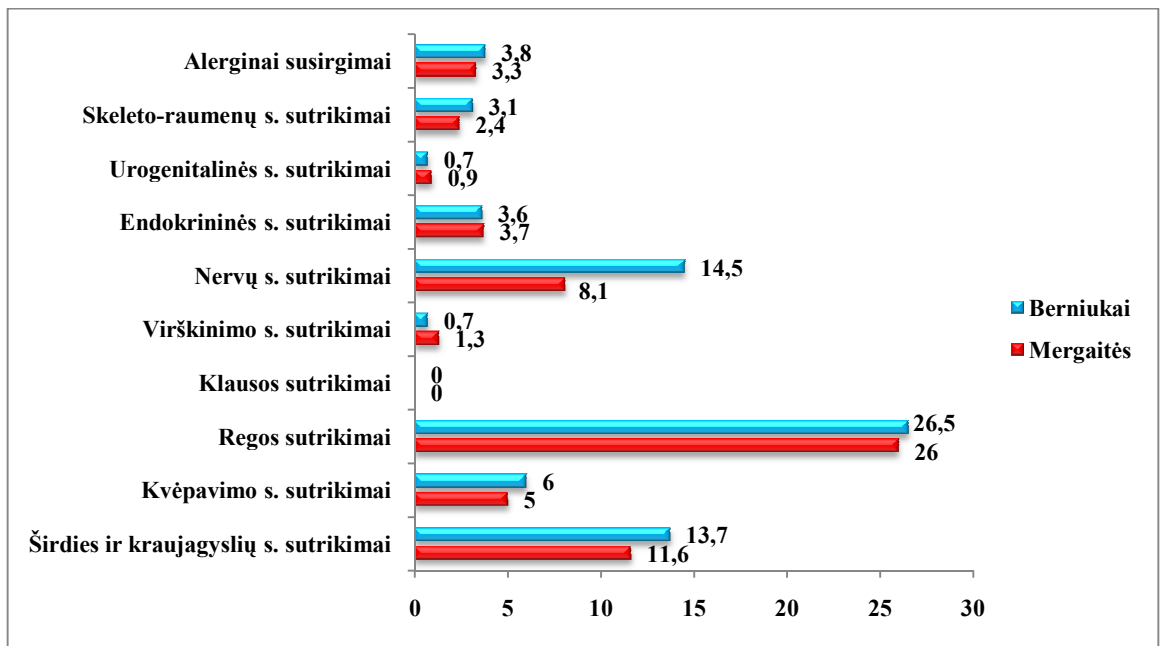

Lopšelio grupių berniukams 2012 m. daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų (30,5 proc.), (2011 m. – 27,3 proc.), širdies ir kraujagyslių sutrikimai sudarė 13,2 proc. (2011 m. – 13 proc.). Lopšelio grupių mergaitėms regos sutrikimai sudarė 25,1 proc. (2011 m. - 26,1 proc.), širdies ir kraujagyslių sutrikimai sudarė 13,1 proc. (2011 m. buvo tik 9,3 proc.). Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (10,8 proc.) nei mergaičių (5,4 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų, taip pat daugiau berniukų (4,3 proc.) nei mergaičių (1,8 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų (žr. 8 pav.).

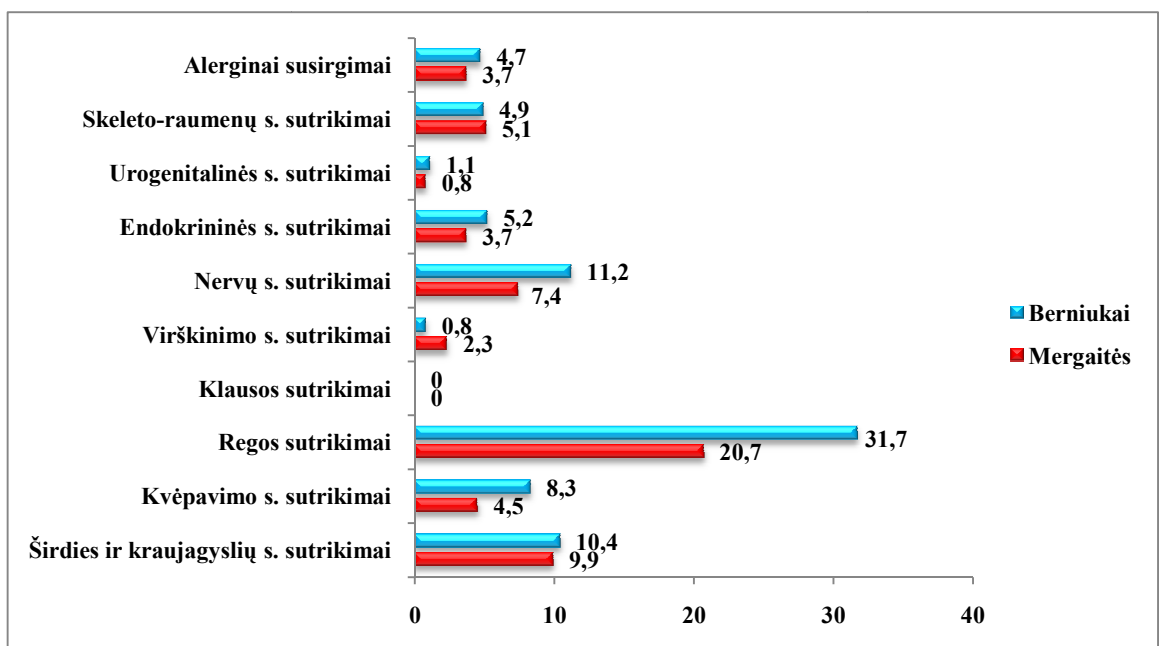
8 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją lopšelio grupėse (proc.)

Darželio grupėse tiek 2011 m., tiek ir 2012 m. berniukams ir mergaitėms daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų. Mergaitėms sumažėjo širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų iki 11,6 proc. (2011 m. buvo 12,7 proc.), berniukams šios sistemos sutrikimų padidėjo iki 13,7 proc. (2011 m. buvo 10,6 proc.). Statistiškai reikšmingai daugiau šios ugdymo grupės berniukų (14,5 proc.) nei mergaičių (8,1 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų (žr. 9 pav.).

9 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją darželio grupėse (proc.)

Priešmokyklinėse grupėse statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (31,7 proc.) nei mergaičių (20,7 proc.) turėjo regos sutrikimų. Taip pat daugiau berniukų (8,3 proc.) nei mergaičių (4,5 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų. Berniukams sumažėjo širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų iki 10,4 proc. (2011 m. buvo 16,5 proc.), taip pat skeleto – raumenų sistemos sutrikimų iki 4,9 proc. (2011 m. buvo 6 proc.), tačiau padidėjo nervų sistemos sutrikimų (2011 m. buvo 8,6 proc., o 2012 m. – 11,2 proc.) (žr. 10 pav.).

10 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją priešmokyklinėse grupėse (proc.)

Išvados

Apžvelgiant Šiaulių ikimokyklinių įstaigų vaikų sveikatos būklę išryškėjo sekančios teigiamos tendencijos:

- 2012 m. vaikų, lankančius šias įstaigas, skaičius padidėjo.
- Profilaktiškai patikrinta visų ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikų sveikata.
- Statistiškai reikšmingai daugiau mergaičių nei berniukų yra sveikos.
- 99,7 proc. visų vaikų buvo priskirti į pagrindinę kūno kultūros grupę, nei vienas vaikas nebuvo atleistas nuo kūno kultūros pamokų.

Stebimos neigiamos tendencijos:

- Sveikų vaikų dalis yra mažesnė už turinčių sveikatos sutrikimus ir šiais metais dar labiau sumažėjo.
- Sutrikimų skaičius lyginat su praėjusiais metais padidėjo.
- Kas ketvirtam vaikui nustatytas regos sutrikimas, kas aštuntam - širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas, kas dešimtam - nervų sistemos sutrikimas.
- Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo daugiau vaikų turėjo kvėpavimo, skeleto – raumenų, endokrininės sistemos sutrikimų bei alerginių susirgimų.

Rekomendacijos

Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos vaikų, o daugėja turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis. Dauguma rizikos veiksnių yra susiję su gyvenimo būdu, įpročiais, kurie formuojasi vaikystėje. Vaikai gyvenamosios sampratą pradeda kurti jau ankstyvojoje vaikystėje, bendraudami su jais artimais žmonėmis. Šeima ir ikimokyklinė ugdymo įstaiga vaikui turi padėti suprasti, kad sveikata yra vertybė, kurią reikia stiprinti ir saugoti nuo mažų dienų.

Pagal kompetenciją bendrosios praktikos slaugytojai, logopedai, pedagoginiai darbuotojai turėtų vykdyti lėtinių neinfekcinių ligų (regos, širdies ir kraujagyslių, nervų, kvėpavimo sistemos ligų) profilaktiką. Norint pasiekti rezultatų būtinas glaudus bendradarbiavimas su vaikų tėvais ar globėjais.

Parengė: Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
Visuomenės sveikatos stebėsenos ir programų skyrius